
**XVII MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SRPSKI JEZIK, KNJIŽEVNOST, UMETNOST
– MUZIČKI DEO SKUPA**

Biljana Mandić

Univerzitet u Kragujevcu
Filološko-umetnički fakultet
biljana.mandic@filum.kg.ac.rs

Primljeno / Received 05. 11. 2022.
Prihvaćeno / Accepted 30. 11. 2022.

U Kragujevcu je, na Filološko-umetničkom fakultetu, od 28. do 29. oktobra 2022. godine, održan, sedamnaesti po redu, međunarodni naučni skup *Srpski jezik, književnost, umetnost*. Ovogodišnja zajednička tema skupa posvećena je „Srbiji“, a obrađivana je u okviru četiri dela: lingvističkog, književnokulturološkog, medijsko-teorijsko-pedagoškog dela skupa i dela skupa usmerenog ka istoriji umetnosti i arhitekture. Skup je, tradicionalno, svečano otvorio dekan Filološko-umetničkog fakulteta u Kragujevcu, mr Zoran Komadina, redovni profesor, a pozdravnom rečju, prisutnima se obratio i rektor Univerziteta u Kragujevcu dr Nenad Filipović, redovni profesor.

Nakon svečanog otvaranja, održana su tri plenarna predavanja. Prvo, sa temom „Srbija u Vukovoj standardizaciji srpskog jezika“, koje je održao redovni profesor Filološko-umetničkog fakulteta u Kragujevcu dr Miloš Kovačević, drugo, sa temom „Angažman u pripovednoj formi: Srbija u romanima Slobodana Selenića“, koje je održao Tomislav Brlek, vanredni profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu, i treće, sa temom „Srpska muzička pedagogija i osnovnoškolski sistem: osvrt na prošlo i vizija budućeg“, koje je održala dr Biljana Mandić, vanredni profesor Filološko-umetničkog fakulteta u Kragujevcu.

U okviru plenarnog predavanja, Biljana Mandić se osvrnula na genezu predmeta Muzička kultura u osnovnim školama od skoro 200 godina, tačnije od osnivanja i uspostavljanja rada prvih osnovnih škola (1838), do poslednjih promena koje su obeležile osnovnoškolski sistem početkom XXI veka. Sveobuhvatnim ukazivanjem na ključne elemente koji su doprineli razvoju srpske muzičke pedagogije u segmentu opšteobrazovne muzičke edukacije, izvršena je kontekstualizacija etapa koje su pratile razvoj muzičke pedagogije u srpskim osnovnim školama. Ukazano je na četiri razvojna perioda, obeležena sukobima svetskih i regionalnih razmera, koja su na osnovnoškolski sistem ostavila takve posledice da se školski sistem često morao temeljno reorganizovati, ponekad i uz negaciju svih dotadašnjih pedagoških

postignuća. Istaknuto je da su se, za skoro 200 godina, nastavni planovi i programi u Srbiji menjali oko 30 puta, ali, da je, bez obzira na turbulentan ekonomski, društveno-istorijski i socijalno-kulturni razvoj, permanentna progresija opšteobrazovne muzičke edukacije dostizala svoj maksimum u svakom od analiziranih perioda. Potpuna eksplikacija predmeta Muzička kultura najvidljivija je u poslednjim reformama osnovnoškolskih programa (2017–2019) i programskih sadržaja usmerenih ka opštoj muzičkoj edukaciji.

Medijsko-teorijsko-pedagoški deo ovogodišnjeg, sedamnaestog međunarodnog naučnog skupa, u fokusu je imao temu sa naslovom *Srbija: jezik nauke o muzici*.¹ Nakon plenarnih izlaganja, rad je nastavljen u dve radne sekcije – *Srpski muzički vremeplov* i *Naučna misao o razvoju muzike u Srbiji*. Bez obzira na ukupan broj radova, predviđenih za izlaganje u obe sekcije, na samom skupu izloženo je jedanaest radova.

U okviru prve sekcije, *Srpski muzički vremeplov*, rad pod naslovom „Muzika u srpskom animiranom filmu 1969–1977.“ izložila je dr Marija Ćirić, redovni profesor Filološko-umetničkog fakulteta u Kragujevcu, u okviru koga je sagledavala poziciju muzike u srpskom animiranom filmu tokom jednog od najplodnijih razdoblja ove umetničke vrste u socijalističkoj Jugoslaviji (od 1969. do 1977. godine), odnosno, govorila je o periodu kada se centar kinematografske animacije pomerio iz Beograda u Novi Sad, a vodeći producent postala novosadska „Neoplanta“. Nakon kraćeg osvrt na prethodno ostvarene rezultate srpske kinematografske animacije, razmatrana su antologijska dela uglednih imena srpske animacije: Borislava Šajtinca, Nikole Majdaka, Divne Jovanović, Stevice Živkova, Zorana Jovanovića i Vere Vlajić. Rad je ukazao na visoke domete ostvarene na relaciji muzika – slika, te na poziciju muzike kao bitnog konstituenta naracije. U radu je naglašeno da su muziku srpske kinematografske animacije obeležila vrhunska kreativna rešenja vodećih domaćih kompozitora primenjene muzike – Vokija Kostića i braće Vranešević.

¹ U okviru teme „Srbija: jezik nauke o muzici“, potencijalnim učesnicima ponuđene su pod teme, koje su omogućavale bliže definisanje istraživačkog diskursa: *Srpski muzički vremeplov*; *Naučna misao o razvoju muzike u Srbiji*; *Napisi o jeziku srpske muzike*; *Napisi o jeziku tradicionalne srpske muzike*; *Istraživanja srpske muzike van granica Srbije*; *Problem nacionalnog identiteta u srpskoj muzici*; *Muzičko školstvo u Srbiji*; *Status muzičke pedagogije u Srbiji*; *Srpski muzički pedagozi*; *Tradicionalni elementi u srpskom muzičkom obrazovanju*; *Status muzičke teorije u Srbiji*; *Status muzičko-teorijskih disciplina u Srbiji*; *Uticaj različitih škola na konstituisanje muzičko-teorijske misli u Srbiji*; *Srpski muzički teoretičari*; *Teorijski pristupi u srpskoj muzici*; *Pravci i metode muzičke teorije u Srbiji*; *Pristup muzičkom delu u radovima srpskih muzičkih teoretičara*; *Metode analize srpskih muzičkih teoretičara*; *Dela srpskih kompozitora*; *Uticaj inostranih umetničkih tendencija na muzički jezik srpskih kompozitora*; *Popularna muzika u Srbiji*; *Muzika u srpskom filmu*; *Muzika i mediji u Srbiji*; *Muzičke institucije u Srbiji*; *Razvojni put srpskog muzičkog teatra*; *Folklorna muzika Srbije*; *Status etnomuzikologije u Srbiji* i *Tradicionalni elementi u srpskoj popularnoj muzici*.

Koleginica Marija Tomić, istraživač-pripravnik i doktorski kandidat Univerziteta umetnosti u Beogradu, izlagala je rad pod naslovom „Panova muzika u srpskoj kulturnoj praksi XX veka – jedan deridijanski ogled“, ukazujući na to da srpska (flautska) muzika XX veka otkriva specifičan tretman paradigme mitske figure Pana, koja se emanira u delima proisteklim iz različitih poetika, stilova, žanrova i kompozitorskih generacija, zbog čega se norme i konvencije pastoralnog ekspresivnog žanra (u hatenovskom smislu), kao i ostali znaci Panove muzike, reinterpretiraju.

Koleginice, specijalistkinja Maja Radivojević Slavković i docentkinja dr Nevena Vujošević, sa Filološko-umetničkog fakulteta u Kragujevcu, izlagale su rad pod naslovom „Rukovet – folklorni brend srpske umetničke muzike“, u kome su se osvrnule na žanr rukoveti i uticaj koji je ovaj muzički žanr imao na potonji razvoj stvaralačkog izraza srpskih kompozitora. Uspostavljanjem veze sa elementima folklorne muzičke tradicije, počev od Stevana Stojanovića Mokranjca (1856–1914), pa sve do Dimitrija Golemovića (1954–), interdisciplinarnim pristupom horskoj muzici, pre svega rukovetima i ciklusima horskih pesama, prikazan je širi spektar karakterističnih elemenata „srpskog brenda“ u muzici. Posebna pažnja posvećena je intertekstualnom čitanju folklornih muzičkih elemenata u različitim stilskim okvirima, koji se nalaze na liniji razvoja ovog srpskog muzičkog žanra.

Rad pod nazivom „Vokalne interpretacije Ansambla narodnih igara i pesama Srbije ‘Kolo’ kao identitetski marker u okviru folklornog profesionalizma“ izložila je dr Sanja Ranković, vanredni profesor Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu. Ukazivanjem na to da je ansambl narodnih igara i pesama Srbije „Kolo“ osnovan 1948. godine i da je predstavljao prvu instituciju u regionu koja je formirana radi scenske prezentacije folklorne umetnosti, u radu su sagledavane vokalne interpretacije i pevački repertoar od osnivanja do današnjih dana. Istaknuta su dva različita načina u pristupu muzičkofolklornom materijalu. Prvi, koji se iščitava iz pevačke prakse (zastupljena od 1948. do 1994. godine), i drugi, nakon raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, nakon čega je redefinisani nacionalni identitet u nekadašnjim republikama, što je, 1994. godine, dovelo do promene repertoara i stilskih izvođačkih paradigmi u programu Ansambla „Kolo“.

Docent dr Zdravko Ranisavljević sa Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu izlagao je rad pod naslovom „Kolo kao instrumentalni žanr novokomponovane muzike u Srbiji“, u kome je naglasio da „kolo“ predstavlja najpopularniji tradicionalni srpski ples, upisan na Uneskovu Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva. „Kolo“ je, od 2017. godine, dobilo značenje nacionalnog simbola Republike Srbije u okvirima kulturne politike. Inicijalno nastalo sedamdesetih godina XX veka, kao ples „novog“, urbanizovanog jugoslovenskog društva, „kolo“ je ostvarivalo ulogu zajedničkog imenitelja kulturnog nasleđa naroda SFRJ, na šta ukazuje i njegov tadašnji naziv – „narodno kolo“. U radu je rasvetljen kon-

tekst nastanka i razvoja muzičke komponente plesa „kolo“ tačnije „kola“, kao instrumentalnog žanra novokomponovane muzike, sa posebnim osvrtom na njegove diferentne oblike pojavnosti i semantička značenja koja ostvaruje.

Asistentkinja Filološko-umetničkog fakulteta u Kragujevcu Milena Stanojević izlagala je rad pod naslovom „Poetika postmodernizma u pesmama Ramba Amadeusa – novo čitanje tradicije“, ističući, da je, krajem osamdesetih godina prošlog veka, kulturnu scenu Jugoslavije obogatio originalni, ali i kontroverzni muzičar i autor Antonije Pušić, javnosti poznatiji kao Rambo Amadeus. Od samih početaka, Rambo je težio konceptualizaciji svog stvaralaštva, u nastojanju da izgradi strategije, mehanizme, i, naposljetku, imidž, koji će trgnuti, šokirati publiku i ponuditi joj kritičku dimenziju prema onome što ovaj autor smatra nametnutim hijerarhijama, modelima mišljenja ili, prosto, konformističkom predajom. Ukazano je na to da su mehanizmi za pomenute strategije postmodernističkog profila, u kojima se, dekonstrukcijom metanarativa i ideologija, nudi drugačiji, različit pogled na svet i kulturne obrasce.

Studentkinja doktorskih studija na Katedri za muzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu, Juaning Džang (Yuanning Zhang), izlagala je rad pod naslovom „Academic Music Composition between China and Serbia under the China – Central and Eastern Europe Polic: Composer Branka Popović’s two works on Chinese music“, ukazujući na to da je Srbija, kao ključni akter u političkoj i ekonomskoj politici „Kampa Jugoistočne Evrope“, uspostavila snažno partnerstvo sa Narodnom Republikom Kinom. Univerzitet umetnosti u Beogradu bio je „pionir“ u aktivnom uspostavljanju bilateralnih interakcija sa kineskim muzičkim školama, a, kao reprezentativni kompozitor Univerziteta umetnosti u Beogradu, Branka Popović je više puta dolazila u Kinu, što ju je inspirisalo i da komponuje dela inspirisana Kinom (*In the Vholli Far Avai Place, Muzika juga*).

U okviru druge sekcije, *Naučna misao o razvoju muzike u Srbiji*, izlagač na skupu bio je Mirko Jeremić, nototekar Osnovne muzičke škole „Nevena Popović“, Beograd – Grocka, koji je izložio rad pod naslovom „(Ne)briga o srpskoj umetničkoj muzici – problemi i izazovi sa kojima se suočavaju muzičke zaostavštine srpskih kompozitora“. U svom radu ukazao je na veliki broj muzičkih dela, pokojnih srpskih kompozitora, koja se nalaze u podrumima i ormarima kompozitorovih naslednika, po magacinima muzičkih škola i na različitim mestima širom sveta, ali i na to da su mesta gde je pohranjen opus pojedinih kompozitora javnosti potpuno nepoznata. U radu su prezentovani različiti, „čudni putevi“ gubljenja i pronalaženja partitura i notnog materijala srpskih kompozitora, sa ciljem da se prikaže položaj srpske muzike, ali i neophodnost preuzimanja ozbiljnih aktivnosti pri pronalaženju i čuvanju dela srpskih kompozitora.

Docentkinja, dr Senka Belić, sa beogradskog Fakulteta muzičke umetnosti, svojim radom „Aktivnosti i postignuća Srpskog društva za muzičku teoriju od

osnivanja (2019–2022)“ upoznala je prisutne sa statusom muzičke teorije kroz aktivnosti i postignuća ostvarena u okviru „Srpskog društva za muzičku teoriju“. Istakla je da je reč o najmlađem i najaktivnijem strukovnom udruženju u Srbiji, koje je posvećeno naučnim i stručnim pitanjima muzičke teorije. Hronološkim prikazom i kroz istorijsko sagledavanje, kritički su sumirani postupci vezani za osnivanje i rad „Srpskog društva za muzičku teoriju“, u inicijalnom, trogodišnjem periodu. Ukazivanjem na inovativne poduhvate, koji su doprineli većoj vidljivosti muzičke teorije u Srbiji, ali i regionu i Evropi, postignuta je zapaženija pozicija muzičke teorije u evropskim muzičko-teorijskim tokovima. Na osnovu sprovedenih aktivnosti „Srpskog društva za muzičku teoriju“, svi naučni radnici, koji učestvuju u negovanju i razvoju ove naučne discipline, dobili su dodatni prostor, nove formate i snagu stručnog kolektiva, za promovisanje i unapređivanje srpske muzičke teorije.

Mlada docentkinja, muzički pedagog, dr Marija Tanasković sa Pedagoškog fakulteta u Užicu, na skupu se predstavila radom „Kompetencije učitelja za nastavu muzičke kulture usmerene na tradicionalne sadržaje“, u kome je ukazala na to da je jedan od ciljeva nastave muzičke kulture upoznavanje učenika sa muzičkom baštinom svog naroda, ali i na ulogu učitelja tokom pomenutog obrazovnog procesa. Koleginica Tanasković je predstavila istraživanje sprovedeno među učiteljima na teritoriji Republike Srbije (ukupan broj ispitanika je bio preko šest stotina), koje je imalo za cilj da ispita mišljenja učitelja vezana za njihovu osposobljenost za realizaciju nastave muzičke kulture usmerenu na tradicionalne sadržaje. Rezultati istraživanja ukazali su na to da veliki broj učitelja smatra da nije u dovoljnoj meri osposobljen i da nema dovoljno znanja za realizaciju muzičke kulture kada su u pitanju tradicionalni sadržaji.

Rad na skupu izložio je i mladi asistent Učiteljskog fakulteta u Beogradu, dr Luka Marković, koji je prezentovao rad pod naslovom „Metodički modeli srpskih violinskih pedagoga: od autonomnog praktičizma do integrativnih odnosa sa vanmatičnim disciplinama“. Analizom dela srpskih violinskih metodičara, prikazan je put od uskodisciplinarnih okvira sviračke prakse, do sve uočljivije konvergencije sa obrazovnim modelima različitih umetničko-naučnih disciplina. Metodičkim postupkom panoramsko-analitičkog pristupa temi, prikazana je kratka istorija violinke pedagogije: od prvih instruktivno-didaktičkih dela Vladimira Đorđevića (iz 1899), do „Violinske početnice“ Ljiljane Stepanović i Svetlane Vilić (iz 2005). Osvrtom na teorijsko-metodički doprinos violinizmu Petra Stojanovića, Dejana Markovića, Mirjane Hajduković, Emine Smolović, Uroša Pešića sa Dejanom Mihailovićem, i, posebno, Dejana Mihailovića, sa delom „Elementi violinizma“, ukazano je na to da se srpska violinska pedagogija uglavnom zasnivala na istorijskom nasleđu dva aspekta violinske obuke: umetničkom i zanatskom, uz ograničenu pomoć psihologije i pedagogije.

Sve radove, predstavljene na ovogodišnjem, sedamnaestom po redu, međunarodnom naučnom skupu *Srpski jezik, književnost i umetnost*, odlikuje sistematič-

nost, koherentnost i doslednost u izlaganju, te su, metodološkim, analitičkim i inovativnim pristupima, obogatili medijsko-teorijsko-pedagoški srpski naučni prostor. Svih šesnaest *Zbornika* široj čitalačkoj publici dostupno je na sledećoj internet stranici Filološko-umetničkog fakulteta u Kragujevcu:

http://www.filum.kg.ac.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=127&Itemid=534&lang=sr